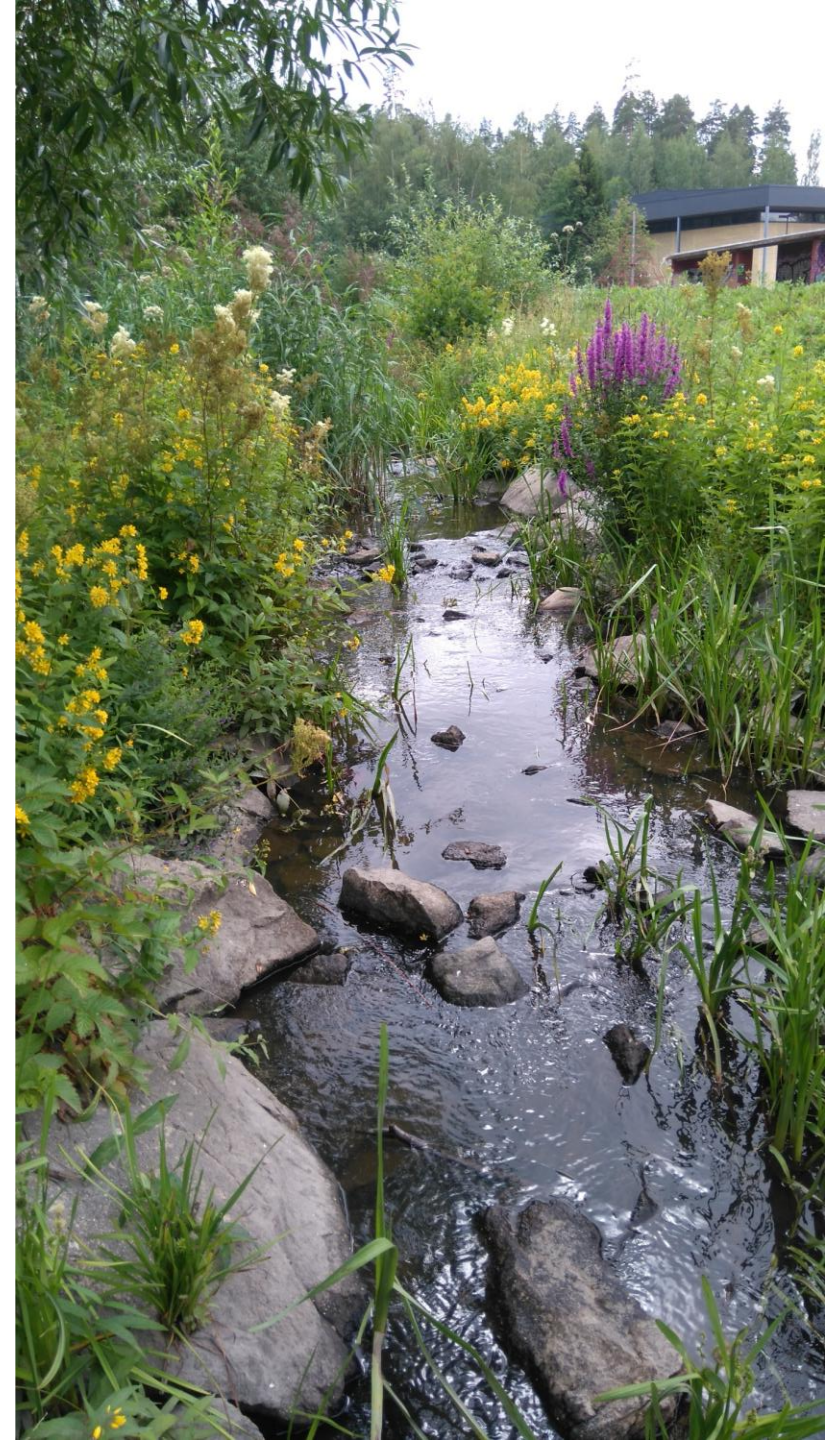

Kasvillisuus ja biohiili hulevesien hallinnassa

27.4.2026 LAB Kasvillisuus ja luontopohjaiset ratkaisut hulevesien hallinnassa -webinaari

Eeva-Maria Tuhkanen
ympäristönsuojelutarkastaja, Kosken TI kunta
biologi (FT), arboristi (at)
eeva-maria.tuhkanen@koski.fi

Millaista hulevesi on?

Hulevesien sisältämistä aineista yleisimpiä ovat:

- kiintoaines, ravinteet, metallit, kloridi, öljyt ja rasvat

Hulevesi voi sisältää myös:

- haitallisia orgaanisia yhdisteitä, kuten PAH-yhdisteitä
- suolistoperäisiä bakteereja
- roskaa, kuten tupakantumppeja, muovia ym.

Suurin osa hulevesien kuljettamista haitta-aineista on sitoutuneena kiintoainekseen
-> huleveden luonnonmukaisessa hallinnassa eroosion ja kiintoaineksen vähentäminen tärkeää

[Hulevesien ympäristöriskit | Vesi.fi](#)

Kuntaliitto (2023): selvitys huleveden laadusta
[Julkaisut | Kuntaliitto.fi](#)

Kuvat EM Tuhkanen, jollei muuta mainintaa

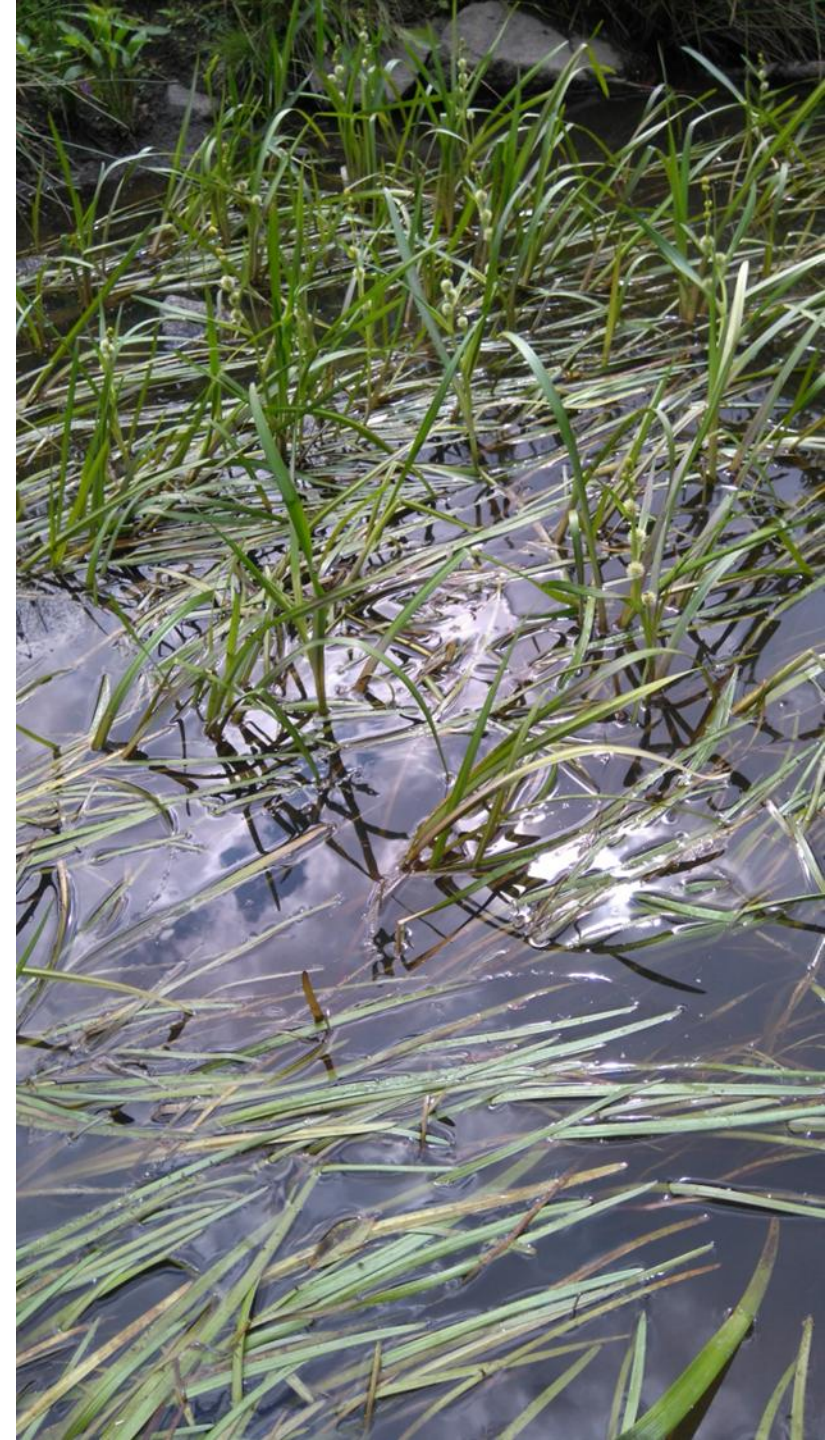
Huleveden ympäristöriskejä: vesistöjen kuormittuminen

Jos hulevedet johdetaan sellaisenaan vesistöön, niistä voi koitua monenlaista haittaa:

- ravinteet ja kiintoaines edistävät vesistön rehevöitymistä ja samentavat vettä
- bakteerit aiheuttavat hygieenistä haittaa
- vesistöihin voi kulkeutua myös muovia -> mikromuovi
- muut haitalliset/myrkylliset aineet: monet vesieliöt herkkiä pienille pitoisuuksille

Hulevedet purkautuvat usein pieniin vesiin, kuten ojiin, puroihin, lahtiin

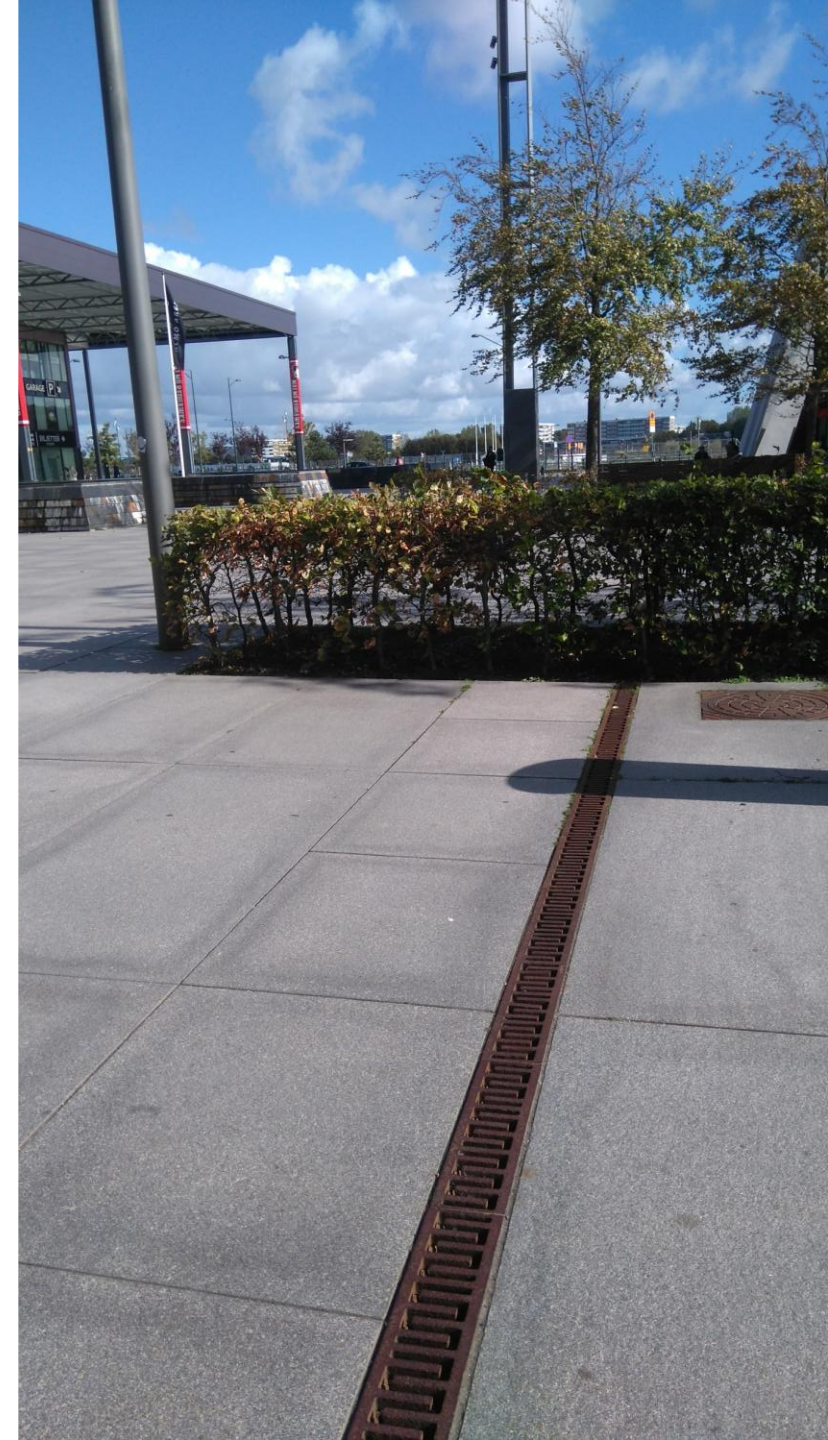
➔ haitat korostuvat

Huleveden ympäristöriskejä: jäteveden ylijuuksutukset

- kaupungeissa hulevedet johdettiin ennen usein samaan viemäriputkeen kuin jätevedet
- sekaviemäreitä ei saa enää rakentaa, mutta kaupunkien vanhoissa viemäriverkostoissa virtaa edelleen sekaisin jätevettä ja hulevettä
- hulevesi päätyy jätevedenpuhdistamolle ja kuormittaa sitä turhaan
- rankkasade -> puhdistamo ylikuormittuu
-> **puhdistamattoman viemäriveden yli- tai ohijuoksutukset suoraan vesistöön**

Kuvassa aukion hulevedet johdetaan puu- ja pensasistutuksille, Malmö.

Huleveden ympäristöriskejä: kaupunkitulvat

Satakunnankadun
ja Kuninkaankadun
risteyksessä tulvii.
Kuva: Heidi
Pesonen
/Aamulehti
30.9.2023

Hulevedet voimavarana ja resurssina

Maisemaa ja asuinympäristöä rikastuttavia vesielementtejä

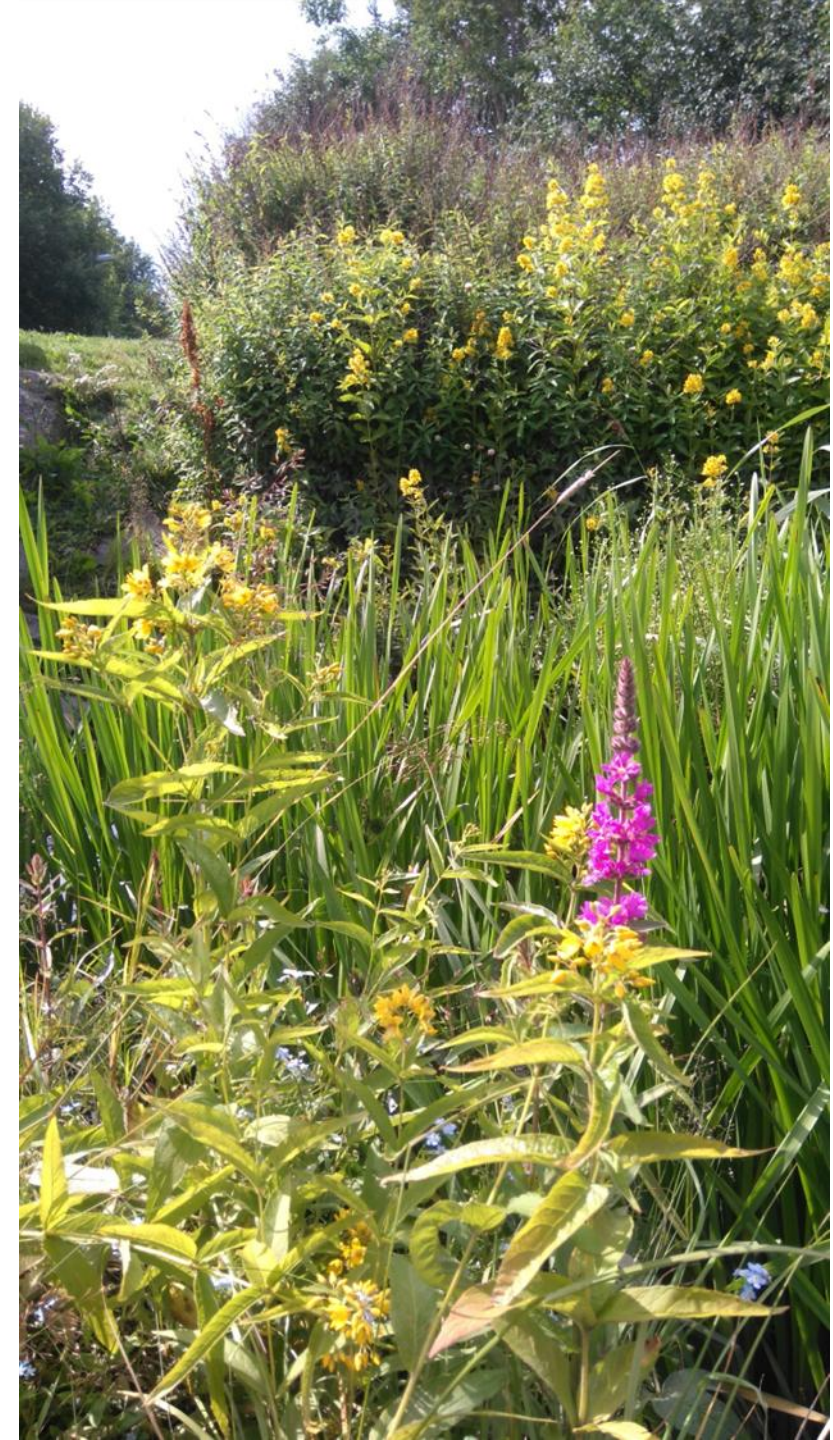
- puroja ja lampia, sadepuutarhoja
- asuinympäristön viihtyisyys

Veden varastointi kasveille

- kotipihalla kastelua varten
- maanalaiset tekniset rakenteet, esim. katupuiden luona

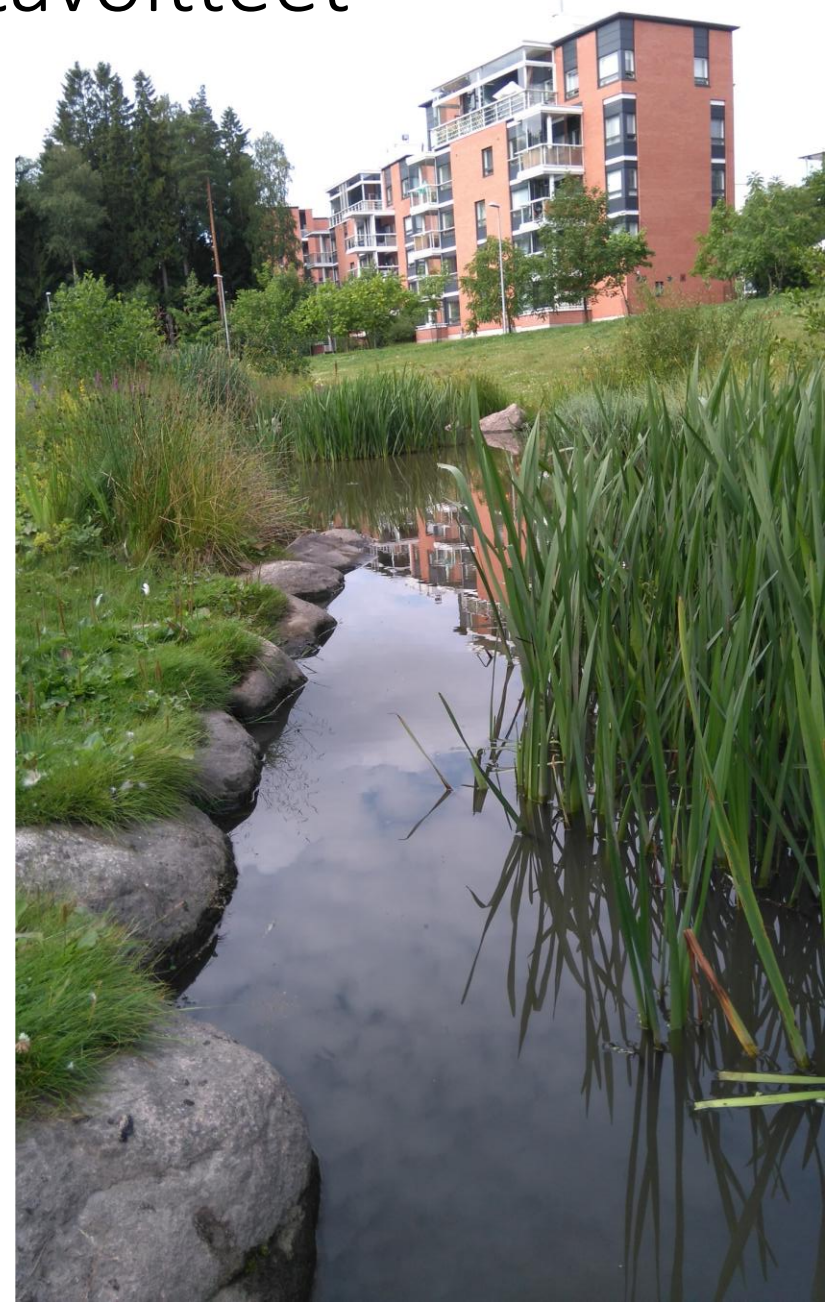
Luonnon monimuotoisuus:

- veden ansiosta monimuotoista kasvillisuutta ja runsaasti erilaisia habitaatteja
- hulevesialue ympäristöineen voi muodostaa siniviherkäytävän, ekologisen käytävän urbaaniin ympäristöön

Hulevesien luonnonmukaisen käsittelyn tavoitteet

1. Huleveden määrän vähentäminen paikalla
  - paljon läpäisevää pintaa
  - paljon kasvipeitteistä pintaa
  - paljon sadetta pidättävää ja vettä haihduttavaa kasvillisuutta
2. Huleveden imeyttäminen maahan syntypaikalla
  - esim. imeytyspainanteet, kivipesät, sadepuutarhat
3. Huleveden varastoiminen
4. Huleveden johtaminen hallitusti eteenpäin
  - veden virtaamista hidastetaan ja puhdistumista edistetään matkalla
  - esim. viivytyksaltaat, pohjapadot, uoman mutkittelevuus, tulvatasanteet, 2-tasouomat

Kasvillisuus vähentää hulevettä

Luonnontilaisella alueella

- sadannasta 40 % haihtuu kasvien kautta ja suoraan pinnoilta
- pintavalunta 10 %
- pintakerrosvalunta 25 %
- pohjavedeksi imeytyy 25 %

Jos on 75-100 % läpäisemätöntä pintaa

- haihdutus 30 %
- **pintavalunta 55 %**
- pintakerrosvalunta 10 %
- pohjavedeksi imeytyy 5 %

Kasvillisuus vähentää hulevettä

Pisaravaimennus

- kasvillisuus viivyttaa sateella veden päätymistä maahan
- vesi jää pisaroiksi kasvien lehdille, runkoon ja oksiin
- mitä suurempi lehtipinta-ala on, sitä enemmän vettä pidättyy
- pisaravaimennus vähentää hulevettä sadetapahtuman aikana
- vaimentaa ja viivästyttää tulvahuippuja

Kasvillisuus vähentää hulevettä

Haihdutus

- Vettä haihtuu, kun kasvin huuliraot ovat auki, jotta kaasunvaihto fotosynteesiä varten toimisi. Samalla vesihöyryä haihtuu ulos.
- **Vettä kuluu paljon enemmän kuin kasvi rakenteeseensa tarvitsee.**
- Kaikesta juurien kautta otetusta vedestä kasvi tarvitsee noin 1 % kasvuun, aineenvaihduntaan ja turgoripaineen ylläpitämiseen ja 99 % vedestä siirtyy haihdutuksen kautta ilmaan.
- Aktiivisella haihdutuksella eli transpiraatiolla suuri merkitys kasvien vedenkäyttöön.
- Pinnoilta tapahtuva haihtuminen on vähäisempää.
- Yhdessä näitä kutsutaan evapotranspiraatioksi.

Hulevesien luonnonmukainen hallinta: esimerkki Lontoosta

Suur-Lontoossa on

- 8,5 milj. puuta
- kokonaislehtipinta-ala on 1047km²

Tämän lehtipinta-alan ansiosta vältetään

- 3,4 milj. kuutiometriä hulevesiä/vuosi
- mikä vastaa noin 10 x Serpentine -järveä
- Tämän arvo vältettyinä jätevesikustannuksina £1.5 miljoonaa/vuosi

Huleveden imeyttäminen maahan syntypaikalla

Hanna Täjakka

Hanna Täjakka

Hanna Täjakka

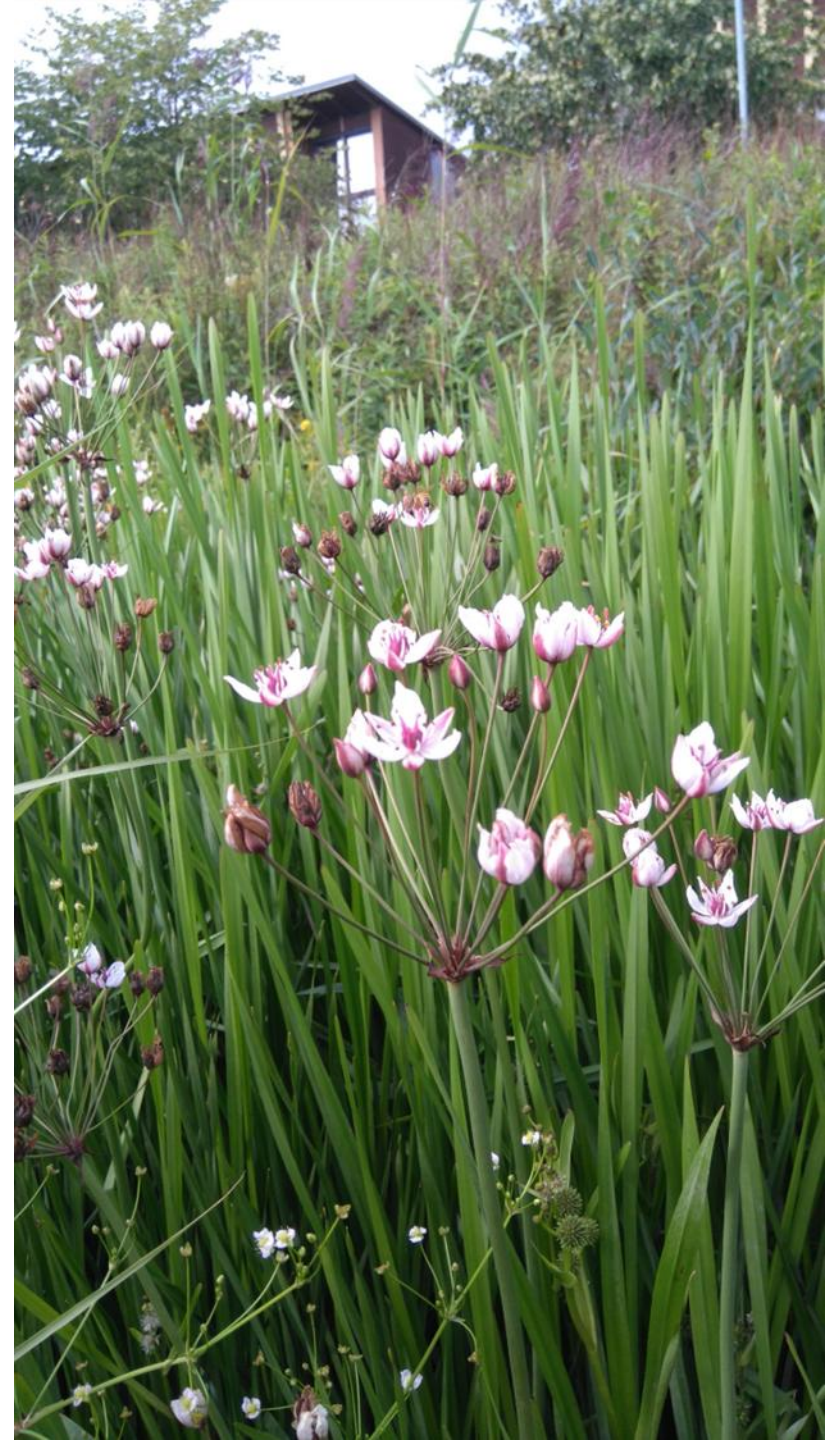
R3 Käyttöviheralue, imeytyskaivanto, Kariniemenkatu, Lahti.

R3 Käyttöviheralue, biosuodatusrakenne, Marketanpuisto, Espoo.

R3 Käyttöviheralue, imeytyskaivanto, Kirjastopuisto, Vantaa.

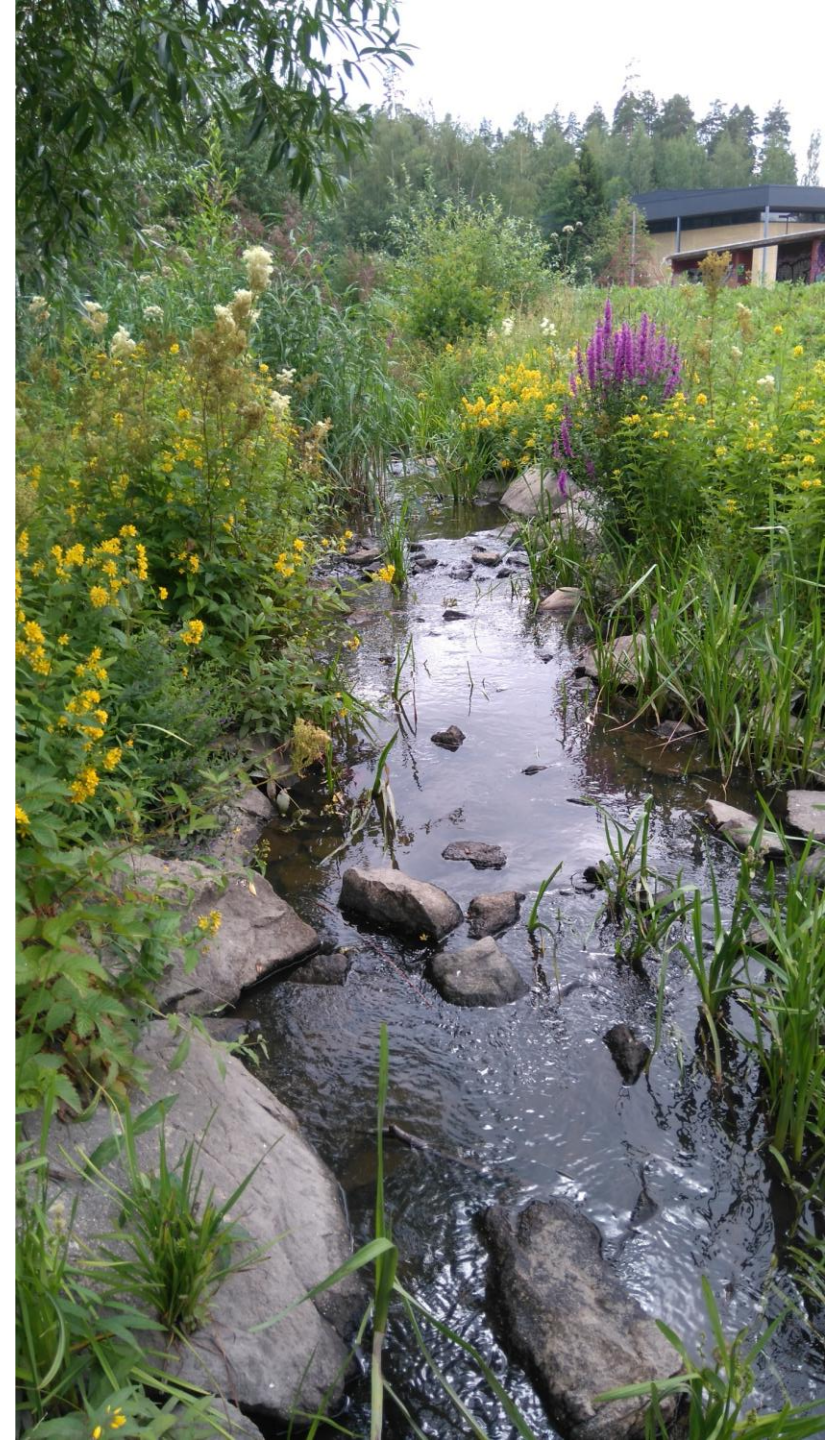
Kasvillisuuden vaikutuksia huleveden imeytymiseen ja laatuun

- estää eroosiota
- juuristo pitää yllä maan kanavarakennetta
- hienojuurikarike kasvattaa maaperän orgaanisen aineksen määrää -> maan mikrobi- ja pieneliötoiminta vilkastuu
- maan mururakenne paranee
- yhdessä nämä johtavat maan vedenpidätyskyvyn paranemiseen
- vilkastunut mikrobi- ja pieneliötoiminta edesauttaa normaalia ravinnekierto, ts. ravinteiden sitoutumista orgaaniseen ainekseen
- kasvit itse ottavat ravinteita
- vähemmän ravinteita valuu vesien mukana

Johdetaan hulevettä hallitusti eteenpäin

- hidastetaan veden kulkua
  - viivytyksaltaat, kosteikot
  - pohjapadot, uoman mutkittelevuus
- kiintoainesta laskeutuu pohjaan, ja sen mukana ravinteita ja haitta-aineita
- kasvillisuuden merkitys:
  - veden viivyttäminen
  - vesimäärän vähentäminen
  - veden puhdistaminen

Kasvillisuuden ja kasvualustan vaikutus veden laatuun: raskasmetallit

- Ulkomailla tehdyissä tutkimuksissa on todettu, että **upos- ja kelluslehtiset** vesikasvit ovat parhaita raskasmetallien poistajia hulevesistä. Ne sitovat versoihin kuparia, sinkkiä ja lyijyä suoraan vedestä.
- **Maakasvit ja pintaversoiset** kasvit sitovat juuriin sinkkiä ja kadmiumia

uistinvita

rantatyräkki

kapea-
osmankäämi

Kasvillisuuden ja kasvualustan vaikutus veden laatuun: ravinteet

- Australialaisessa tutkimuksessa on todettu, että **sarat ja vihvilät** ovat tehokkaita ravinteiden sitoijina
- **Kasvit** pidättävät erityisesti **typpiyhdisteitä**
- **Maapartikkelit** toimivat **fosforin** pidättämisessä
- Kasvillisuus ylläpitää kasvualustan mikrobitoimintaa ja normaalia ravinnekiertoa
- **Kasvillisuuden, kasvualustan, maaperämikrobien, mykorritsojen ja pieneliöstön yhteistyö välttämätön**

Kasvillisuuden ja kasvualueen vaikutus veden laatuun: ravinteet

Fosfori

- pidättyy *yleensä* hyvin biosuodatusjärjestelmän maakerrokseen
- kasvien on havaittu tehostavan fosfaatin pidättymistä joissakin tutkimuksissa, mutta toisissa havaittu fosfaatin vuotoa

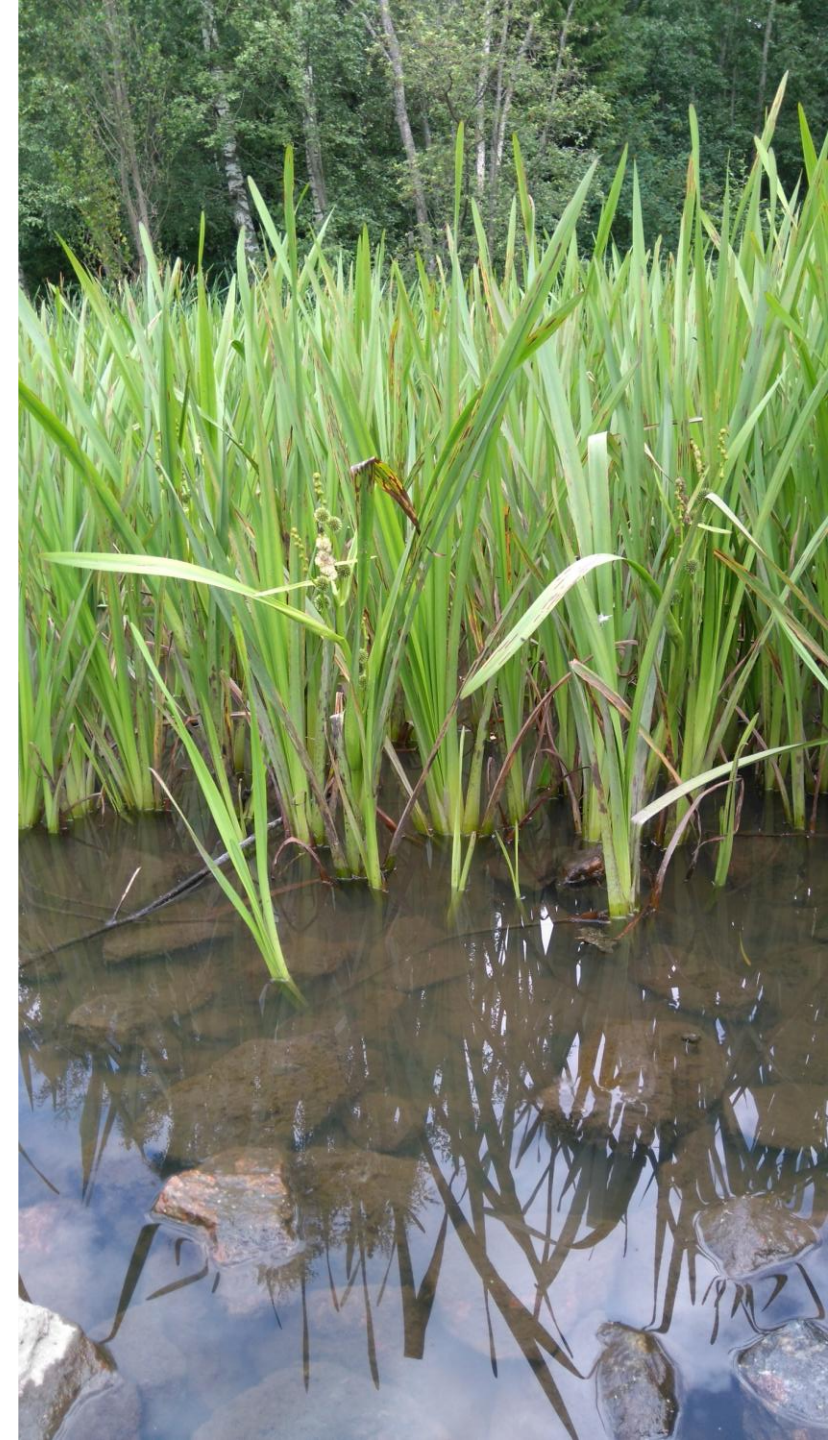
Nitraatti ja nitriitti

- kasvipeitteisissä systeemeissä nitraattityypin pidättyminen paranee
- kasvipeitteiset systeemit pidättivät 47–54 % nitraatista kevätkauden yhteydessä
- joissakin kokeissa kasvipeitteiset biosuodatusjärjestelmät pidättivät jopa 40–80 % nitraatista
- kasvittomissa hulevesirakenteissa nitraattia valuu biosuodatusjärjestelmän ylimmistä kerroksista
- nitraatin valunta on hyvin yleistä erityisesti häiriintyneessä maaperäekosysteemissä
-> **kasvillisuus on tärkeä liukoisen typen pidättämisessä**

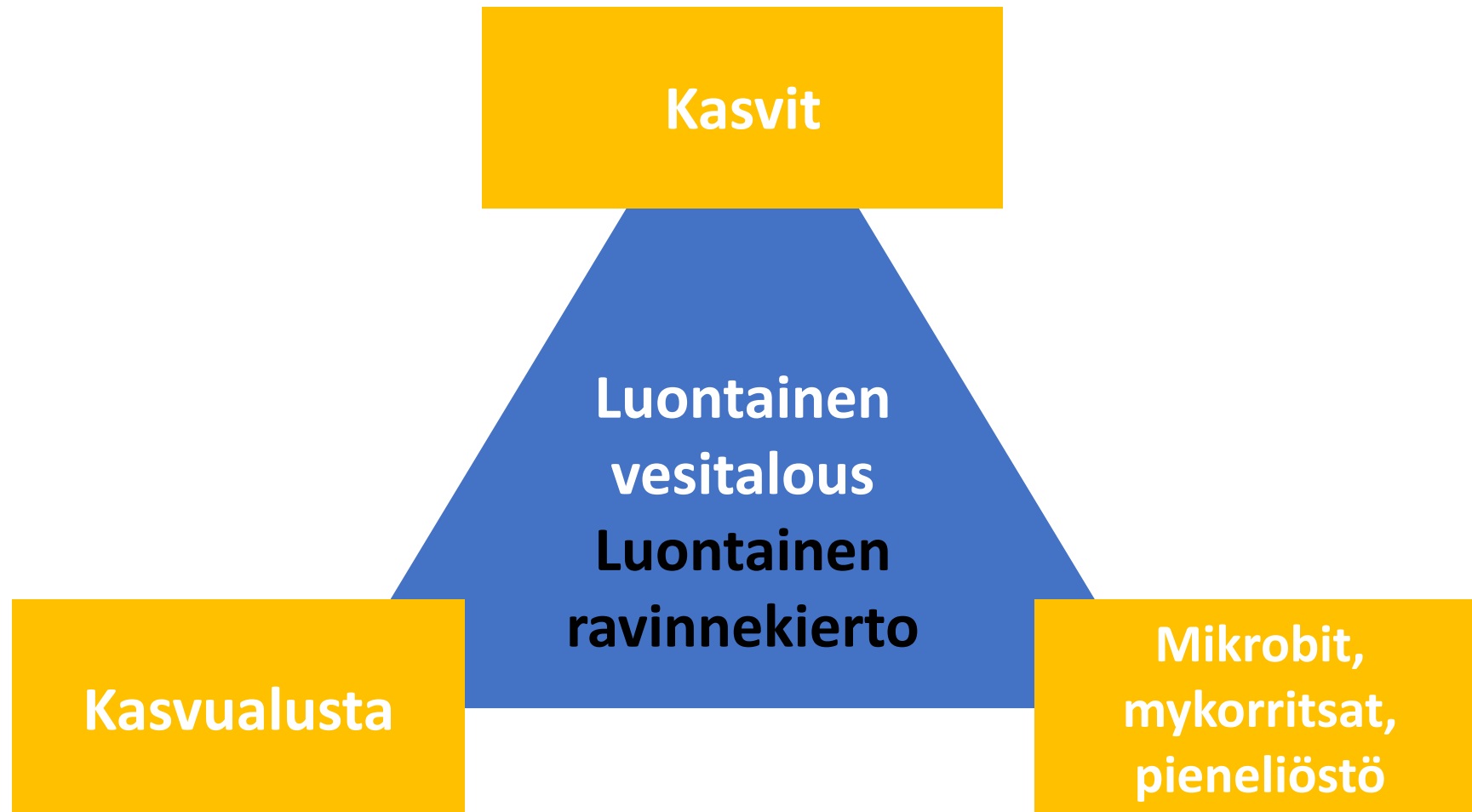
Erityisesti juuristo vähentää nitraatin valuntaa

- Jopa lepotilassa olevan kasvillisuuden juuristo keväällä ja syksyllä edisti nitraatin pidättymistä systeemiin myös kylminä vuodenaikoina
- Lisäksi kasvillisuus näyttää olevan välttämätön systeemeissä, joissa kasvualustan partikkelikoko on pieni

Lähteet: Barrett ym. (2013), Bratieres ym. (2008), Hatt, Fletcher & Deletic (2009), Henderson (2009), J. Liu ym. (2014), Read ym. (2008), Valtanen, Sillanpää & Setälä (2017)

Kasvillisuuden ja kasvualustan vaikutus veden laatuun

Juhanoja, Sirkka; Tuhkanen, Eeva-Maria (Eds.) 2019.
[Luonnonkasvit ja biohiili hulevesien hallinnassa.](#)
[Loppuraportti hankkeesta Hulevesialueiden kasvit ja kasvualustat 2015–2019.](#) Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 44/2019: 171 s. Luonnonvarakeskus.

Kasvien ja kasvualustan merkitys huleveden hallinnassa
Ikonen, Liisa (2019) Maisterintutkielma, HY.

[RIESASTA RESURSSIKSI: hulevesien hallinta kasvien ja kasvualustojen avulla](#)

Karulinna, Marika (2020) Maisterintutkielma, TY.

Kartoitettiin kaupungeissa

- mitkä kasvilajit menestyvät hulevesien käsittelyalueilla istutettuina tai luontaisesti levinneinä

Testattiin astiakokeessa

- ruohovartisten luonnonlajien vaikutusta huleveden määrään ja laatuun
- biohiilen vaikutusta huleveden määrään ja laatuun, kasvualustan kosteusoloihin ja kasvien menestymiseen

Hulekas-astiakokeet

Kosteikoissa menestyviä luonnonlajeja

- 7 ruohovartista luonnonlajia, edustavat eri kasvityyppejä
- nurmi
- kasviton kontrolli

Nro	Kasvityyppi	Suomeksi	Laji
1	Sara 1	Viiltosara	<i>Carex acuta</i>
2	Sara 2	Jänönsara	<i>Carex ovalis</i>
3	Vihvilä	Röyhyvihvilä	<i>Juncus effusus</i>
4	Heinä 1	Korpikaisla	<i>Scirpus sylvaticus</i>
5	Heinä 2	Luhtakastikka	<i>Calamagrostis stricta</i>
6	2-sirkkainen	Rantatyräkki	<i>Euphorbia palustris</i>
7	1-sirkkainen	Suovehka	<i>Calla palustris</i>
8	Nurmi	Nurmi, leikataan	Viherrakentäjaseos 2
9	Ei kasvia	Kontrolli	

viiltosara

Kosteikoissa menestyviä luonnonlajeja

- saroja (*Carex* sp.) noin 100 lajia Suomessa
- viiltosara, luhtasara, pullosara, varstasara, jänönsara, jokapaikansara, polkusara, tähtisara..

jänönsara

nurmi

Kosteikoissa menestyviä luonnonlajeja

rantatyräkki

korpikaisla

korpikastikka

Kosteikoissa menestyviä luonnonlajeja

Olisiko pitänyt ajatella vähän...

- suovehka (*Calla palustris*) viihtyy luonnossa kosteammalla kasvupaikalla, matalassa vedessä uomassa ja rannalla
- ei menestynyt läpäisevällä kivennäismaalla
- röyhyvihvilä ei myöskään aluksi kasvanut kovin hyvin
- **tulokset eivät anna oikeaa kuvaa suovehkan ja röyhyvihvilän potentiaalista ravinteiden sitojana tai haihduttajana**
- matalassa vedessä kasvaville lajeille tarvitaan erilainen koejärjestely (esim. osmankäämit, sarjarimpi, iris, palpakot, ratamosarpio, rentukka)

Kasvilajin ja biohiilen vaikutus

- Haihduttaako jokin näistä ruohovartisista luonnonlajeista erityisen paljon vettä?
- Onko jokin näistä lajeista erityisen tehokas ravinteidensitoja (N ja P)?
- Auttaako biohiili hulevesien käsittelyssä vaikuttamalla veden määrään ja laatuun?
- Miten biohiili vaikuttaa kasvien kasvuun ja menestymiseen?

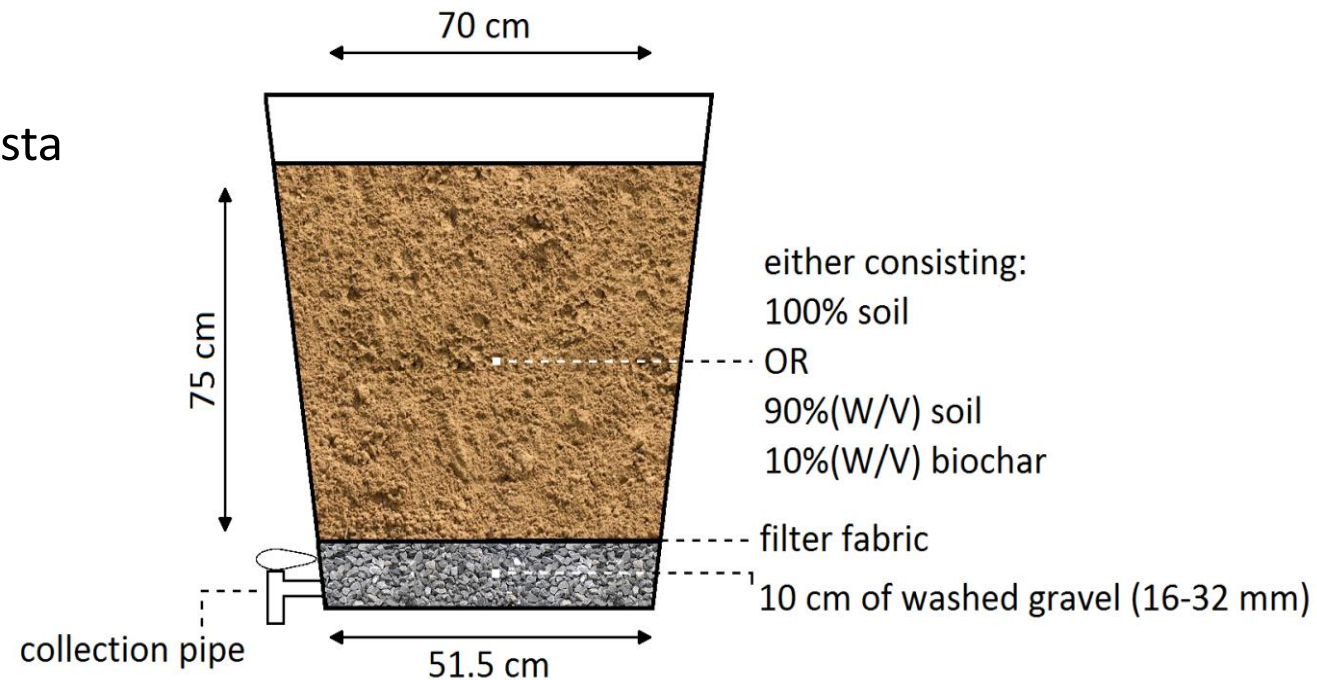
Kasvualusta vähäravinteista, biohiilellä tai ilman

n. 140 l kasvualustaa/saavi

80 % kivennäismaa-aineksia

20 % peltomultaa (sokerijuurikkaiden huuhtelusta)

Ilman biohiiltä tai +10 % biohiiltä, valmistettu koivusta

Havainnot

Kasvuston kasvu ja kunto

- Korkeus, peittävyys, kukinta, terveys, tuleentuminen

Vedenkäyttö

- Annettu vesimäärä
- Läpivalunut vesimäärä

Kasvualustan lämpötila

- 13,5 cm pinnasta

Kasvualustan kosteus

- 2018 joka saavissa tensiometri

Typen saatavuus

- SPAD-lukema, korreloi kasvin lehtivihreä- ja typpipitoisuuteen

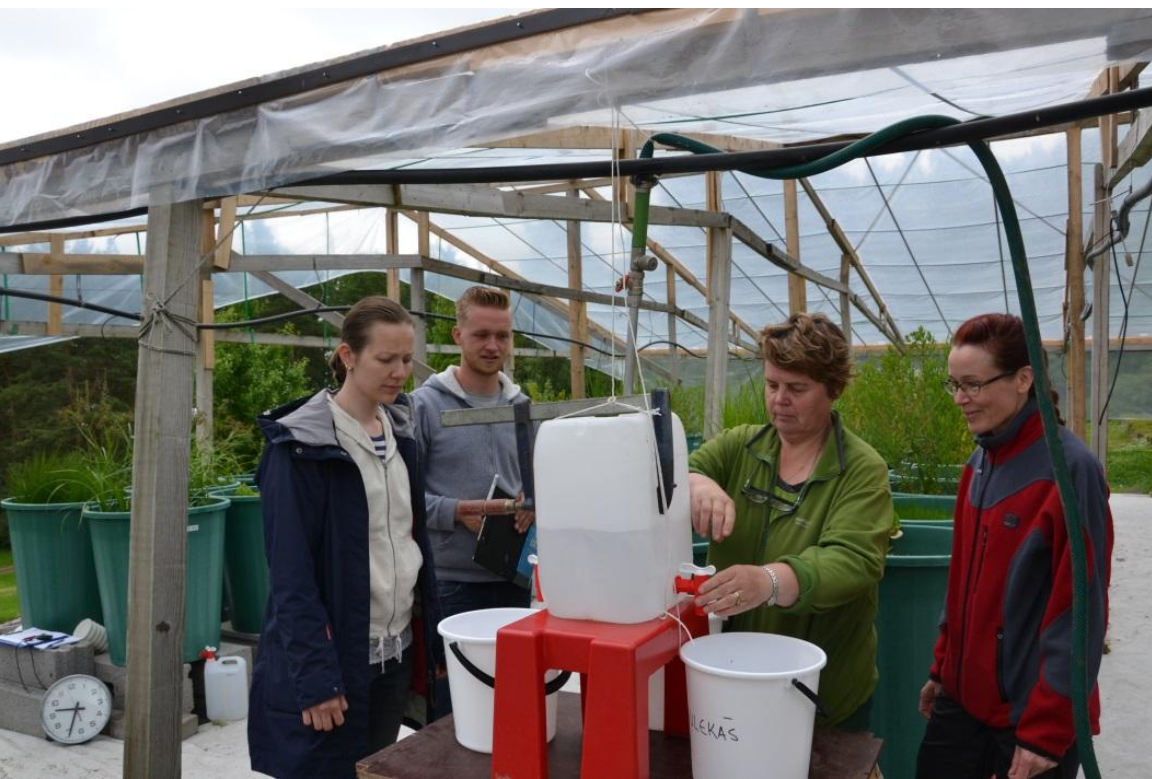
Ravinteiden huuhtoutuminen/pidättyminen

- Hulevesikastelut ja valumanäytteenotot

Ns. hulevesikastelut

- Ylenmääräinen kastelu vedellä, johon lisätty ravinteita
- Ravinnepitoisuudet alhaiset, hiukan korkeammat kuin hulevesissä mitatut (N 5 mg/l)
- Valumatahdin mittaaminen 15 min – 30 min – 1 h välein noin 6 h ajan
- Kokonaisvaluma 24 h:n kuluttua kastelusta
- Kokonaisvalumasta näytteenotto ravinneanalyyseihin

Vesianalyysit

Valumanäytteistä analysoitiin: $\text{NH}_4\text{-N}$, $\text{NO}_2\text{-N}$, $\text{NO}_3\text{-N}$, liukoinen PO_4 , kokonais- PO_4 ja pH

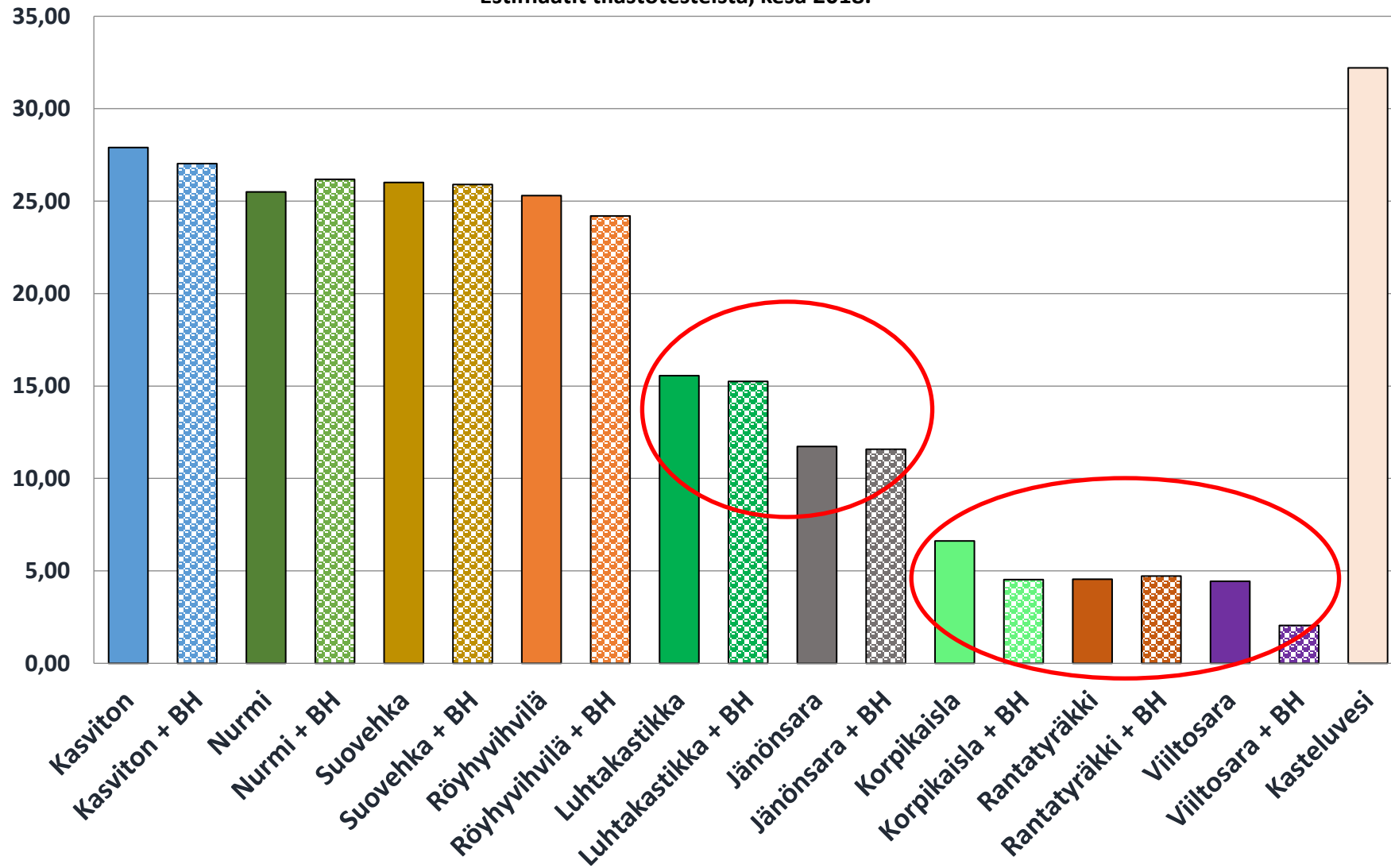
Vedenkäyttö

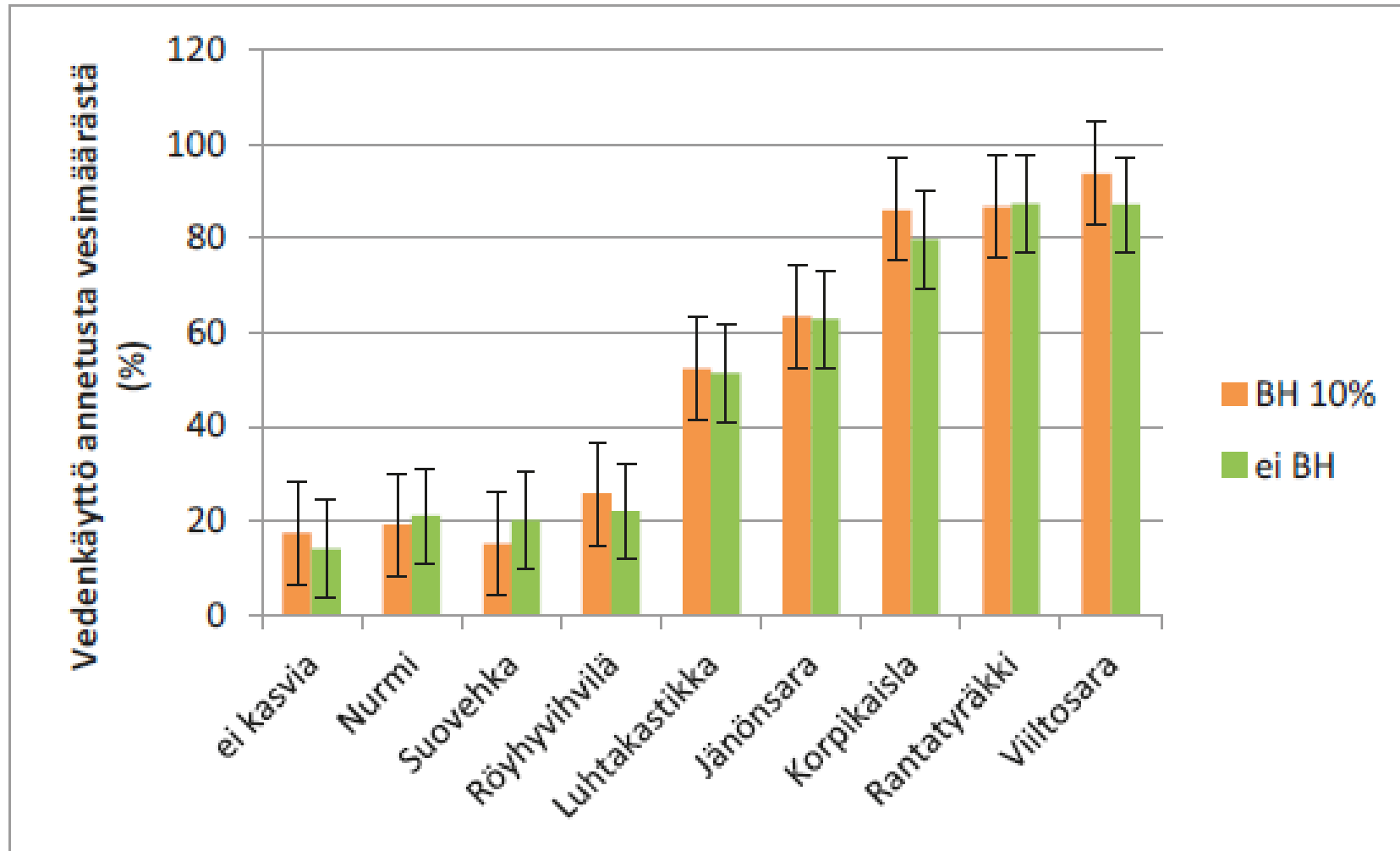
Keskimääräinen valuma kahden viikon jaksolla

Litraa/2 viikkoa

Estimaatit tilastotesteistä, kesä 2018.

- suurimpia vedenkäyttäjiä astiakokeessa olivat viiltosara, rantatyräkki ja korpikaisla
- jänönsara käytti vettä kasvuston mataluuteen nähden melko paljon (guttaatio)

Kuva 67. Vedenkäyttö kasvukauden aikana saavia kohti annetusta vesimäärästä (%) kesällä 2018 (keskiarvo ± keskiarvon keskivirhe, n=4–5).

Biohiilen vaikutus valumaveden määrään

- biohiili ei vähentänyt valumaveden kokonaismäärää
- mutta biohiilellinen kasvualusta pysyi tasaisemmin kosteana ja
- biohiili hidasti kastelun jälkeistä valumaa

Kasvien vaikutus valumaveden määrään ja laatuun

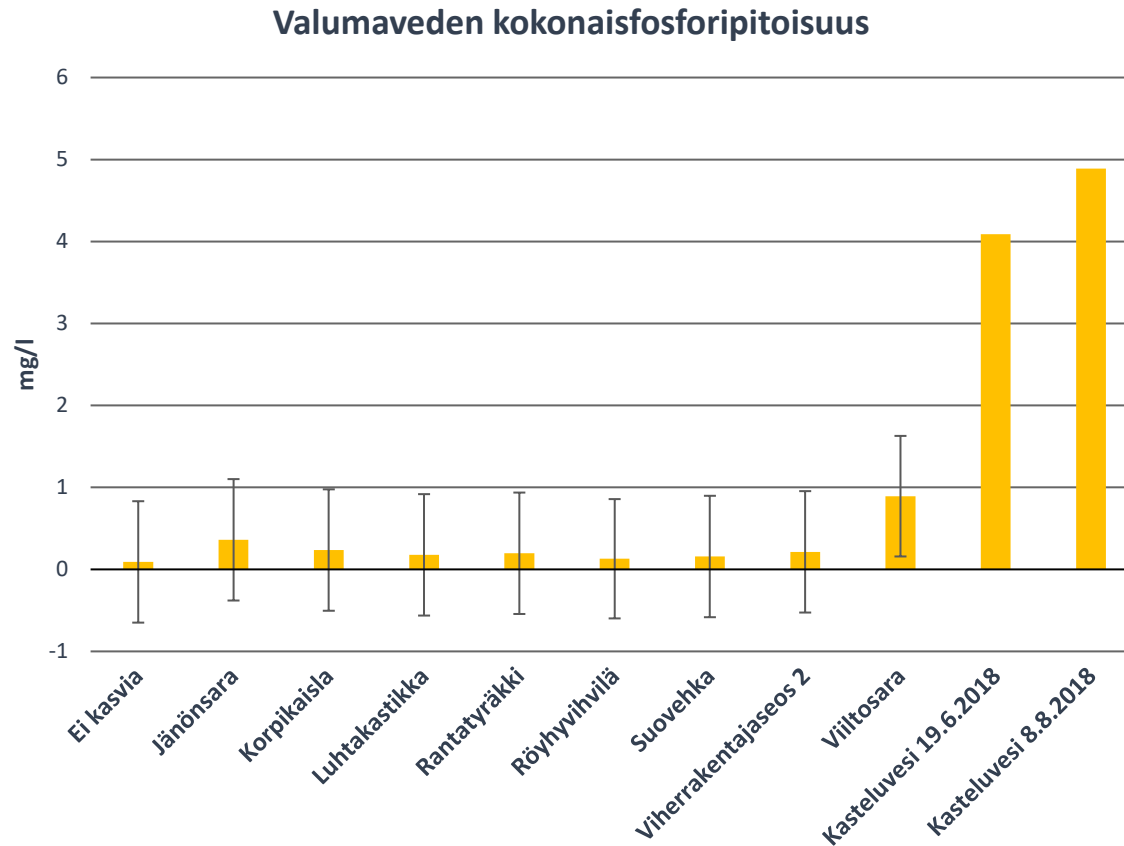

Viiltosara

Kasvion kontrolli

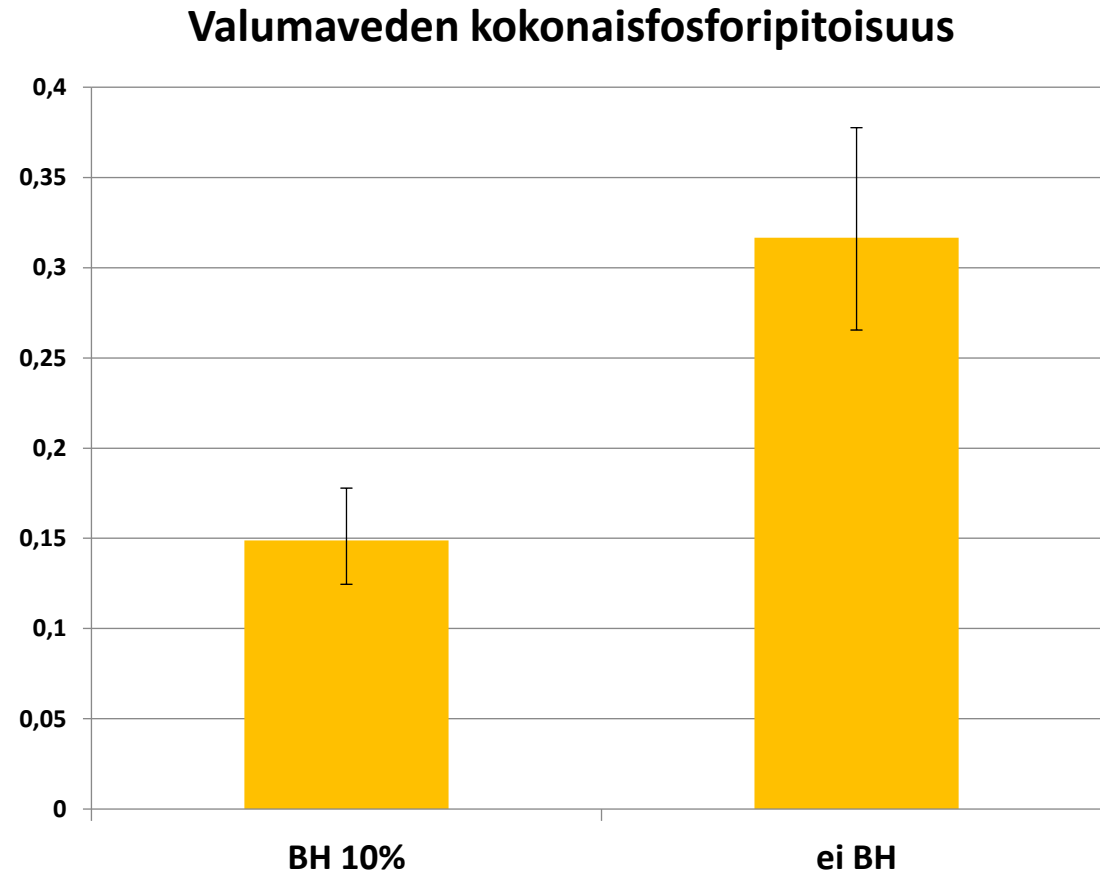
Kokonaisvaluma näytteenotossa 8.8.2018

Kasvien vaikutus huleveden fosforipitoisuuteen

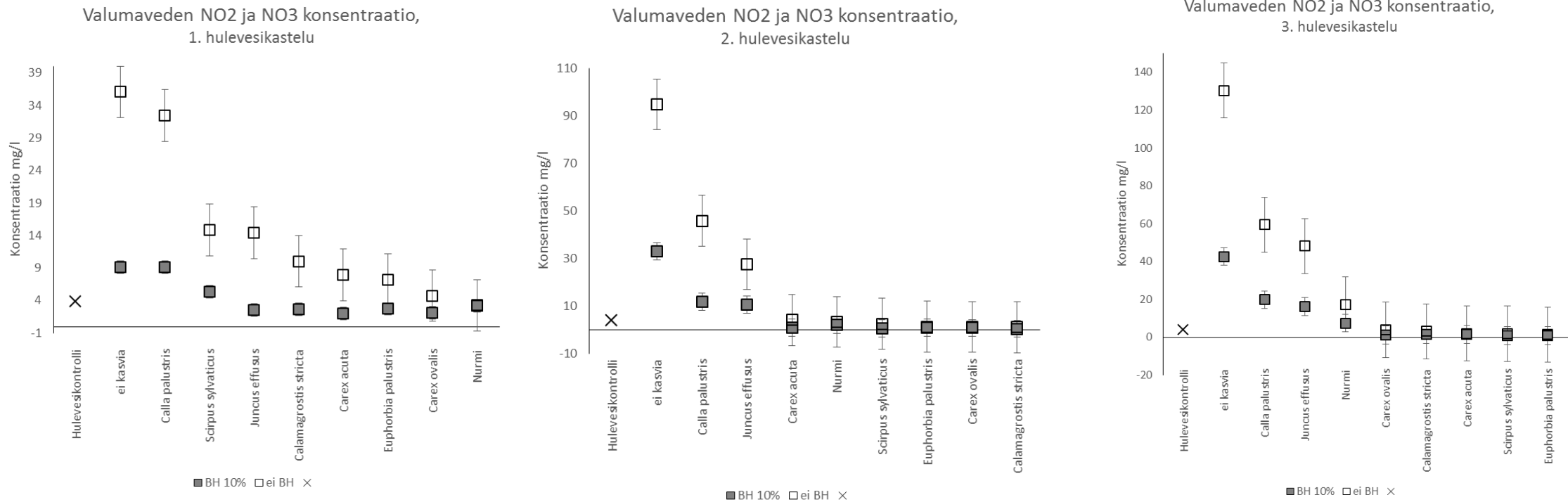
- pelkkä kasvualusta sitoo fosforia
- kasvien vaikutus: vähentävät kokonais-P-pitoisuutta, mutta vähemmän kuin kasvion kontrolli

Biohiilen vaikutus huleveden fosforipitoisuuteen

- Biohiili vähentää valumaveden kokonais-P-pitoisuutta

Kasvien vaikutus huleveden typpipitoisuuteen

- Kasvit vähensivät valumaveden nitraatti- ja nitriittipitoisuutta
- Biohiili vähensi valumaveden nitraatti- ja nitriittipitoisuutta

Ravinteiden vähentäminen hulevedestä

- kasveilla merkitys kokonaistypen ja nitraattitypen poistossa
- kasvualustalla merkitys fosfaatin poistossa
- biohiilellä merkitys fosfaatin ja nitraattitypen poistossa

Millainen kasvillisuus toimii luonnonmukaisessa hulevesien käsittelyssä

Runsa, kerroksellinen, monilajinen kasvillisuus

- monilajisuus lisää häiriöiden sietokykyä, ja varmistaa, että kasvusto on toiminnallinen läpi kasvukauden
- erilaisia kasvumuotoja, erilaisia juuristotyypppejä
- ruoho- ja puuvartisia
- monilajisuus mahdollistaa muun eliöstön monimuotoisuutta

Puiden merkitys

- puilla (= isokokoisilla kasveilla, joilla on paljon lehtipinta-alaa) saadaan volyymia hulevesien luonnonmukaiseen käsittelyyn
- hulevesi ohjattava ja varastoitava puiden ja muun kasvillisuuden käyttöön
- puita erityisesti läpäisemättömien pintojen läheisyyteen

Läpäisemättömän pinnan vähentäminen, tilalle kasvipeitettä, missä mahdollista

Juuriston kerroksellisuus tuo kestävyyttä esim. kuivuus- tai märkyysjaksoilla

Juuriston eri tyyppejä:

- pitkä ja runsaasti haaroittunut, vahva juuristo, esim. sarat, korpikaisla
- pinnallisempi, tiheä juuristo, esim. nurmi, luhtakastikka

Eri vedensyvyyksissä menestyviä lajeja

Huomioi kasvilajin luontainen kasvupaikka suunnittelussa

Miksi luonnonkasveja hulevesialueille

- ilmastollisesti kestäviä
- vallitseviin olosuhteisiin sopeutuneita
- lisäävät monimuotoisuutta, elinympäristöjä muille eliöille
- vältetään haitallisten vieraslajikasvien levittäminen

Lajiston monimuotoisuus parantaa

- ympäristöstressien sietoa
- eliöyhteisön toimivuutta eri vuodenaikoina
- ravinteiden sitomista
- maaperän rakennetta ja muita ominaisuuksia
- maisema-arvoja

luhtavuohennokka
Scutellaria galericulata

Kiitos!

E.M.T.

E.M.T.